

Přednáška nábožensko filosofická v Plzni a Brně

Dr. Leopold Procházka



Budha a jeho učení 1926; Buddhismus světovým názorem, morálkou a náboženstvím 1928; O buddhistické meditaci 1930; Buddha a Kristus 1933; Besedování s Bohem 1934; Kniha o skutečnosti podle Buddhova probuzeneckého učení 1939; Síla a působení Buddhova učení na lidské tvory duševně spřízněné 1934 a přednášky 1928, 1929

Přednáška nábožensko-buddhistická v Plzni a Brně

Dr. Leopold Procházka

Nakladatelství Antonín Šlechta, Úpice, květen 2015

Typografie Antonín Šlechta

Obálka Antonín Šlechta

ISBN 978-80-88083-24-5 (epub)

ISBN 978-80-88083-25-2 (mobi)

ISBN 978-80-88083-26-9 (pdf)

Budha a jeho učení 1926

Buddhismus světovým názorem, morálkou a náboženstvím 1928

O buddhistické meditaci 1930

Buddha a Kristus 1933

Besedování s Bohem 1934

Kniha o skutečnosti podle Buddhova probuzeneckého učení 1934

Síla a působení Buddhova učení na lidské tvory duševně spřízněné
1934

Přednáška O vědomém jevu osobnostním 1928

Přednáška nábožensko-buddhistická v Plni a Brně 1929

Mnichova večerní píseň

Hliněnou misku a podstavec z dřeva,
tělo by v krátký naň ulehlo sen,
žlutý háv, který nahotu kryje,
vším je, co ze světa vzal jsem si jen.

Ve světě, s němž jsem lnul sty bludných vláken,
divějí lidé se, bláznem mne zvou,
v lítosti lkají neb výčitkou brojí,
dosti však, zanechte tuto řeč svou!

Nežádám, světe, si vzpomínky na mne,
dosti máš starostí, vlastní svůj žal,
památník tebou jenž k zadání kyne,
jiný nechť hrdina dobývá dál!

V zemdleném uchu zní ozvěna řevu:
psi jak když derou se o žrádla cár,
vrána, sup v hádce o hnusnou kořist
bijí se křídloma v skřípavý svár,

zápolíš podobně o statky svoje,
zlatem jež jednou, pak ideál zas;
požitek chtíč krade, nikdy jenž sytý,
nepokoj dodává hostinám ráz.

Velkost tvá světe, jak malou je vskutku,
falší tvé lesky a mělká tvá hloub,
nemůžeš zlákat mne ničím již více,
v písek se noří tvé podstaty sloup!

láskou snad? Nikoliv! Přemysllil jsem ji,
zlato tvé nemůže dráždit mne víc,
sláva, toť blázen jest v pestrém svém hadru
jinam nechť prostřít jde pýchy své líc!

Znechucen strasti, blah odřeknut trvám,
ssaji klid z nocí a ze dnů, jsem zdrav,
v chudobě bohat, rád světa se vzdávám,
jeho jak nutností, tak jeho práv!

Tiše dlím, přemýšlím, půlnoc se blíží,
lesem zní mlčení, temnotou noc,
stádo jak domů jde, hvězdy kams táhne
stříbrnou cestou zákona moc.

V prvé řadě děkuji za poskytnutí příležitosti ku proslovení této přednášky. Má-li každá vážná přednáška výchovnou a vzdělávací tendenci, má ji přednáška náboženská dvojnásobně, neboť není lepší věci pro člověka nežli náboženství. Přál bych si, aby moje slova otřásla vašim nitrem, které moderní dobou bohužel stále více a více jest ochuzováno o svůj největší poklad, náboženské citění. Necht' je náboženský názor váš jakýkoliv, ponechte si jej, a nedejte si vzítí nikým a ničím, ani za vláni hesel, v nichž mnohdy prázdnota se skrývá za krásná slova.

Když jsem přemýšlel o své přednášce, připadal jsem si, že stojím před velkým jezerem s náprstkem v ruce a mám odsud vodu přečerpati; i zde za krátkou chvíli mám říci o předmětu, na němž po tisíciletí pracovaly legie nejlepších synů a dcer tohoto světa. Abych za krátkou dobu pokud možno nejvíce mohl sdělit, upustil jsem od úmyslu přednášky spontánních myšlenek, která má více průraznosti, méně však stručnosti a obsáhlosti, a vytáhl odkud se dalo látku potřebnou, abych ji zde přečetl. Jsou to mimo jiné data historická a líčení dějepisného děje na poli náboženském, pro něž při správném buddhistickém názoru nelze se rozehřáti; jako buddhista jsem tudíž v tomto ohledu nekonsekventním. Nemrzím se však proto, dosáhnu-li účele, který jsem předeslal. I buddhismu dotknu se dnes pouze v základních liniích, nelze jináče pro obsáhlost předmětu.

Přednáška moje není propagací buddhismu, jemu jest podobná činnost zcela cizí. Nemám tudíž naprosto cíle získati mezi vámi přívržence, nýbrž spíše vzbuditi vůbec náboženský zájem pro ten či onen náboženský systém, tak jak který vašemu smýšlení nejlépe odpovídá, v prvé řadě ovšem pro buddhismus.

U všech náboženství jest pravidlem, že na jejich počátku stojí obrovitá osoba zakladatele, který slovem i činem prokázal živoucí styk s božskými světy, a jehož příklad má ostatní lidi přivesti k schopnosti k podobnému styku se pozvednouti. Prorokové Israele byli božskými bytostmi, jimž podléhal přímý živoucí styk s Bohem. Kristus byl vyslán Bohem a podobné zjevy nalézáme i jinde.

Důležito jest při náboženství uvědomiti si rozdíl, který jest mezi myšlením a prožitím. Právě u pozdějšího křesťanství stalo se osudem, že rozdílu toho nebylo šetřeno, a že se mínilo, že možno na místě prožití dosaditi myšlení. Tak povstala víra v Boha místo prožití v Bohu a s Bohem; a další krok byl učiněn, když se prohlásilo, že víra v Boha stačí, aby dosaženo bylo blaženosti. S touto vírou se většina lidí také spokojila, a přenechala obtížnou cestu k živoucímu poznání Boha několika málo lidem. Tak vzniklo rozlišování mezi dynamickým pojetím nábožen-

ství, které vyžadovalo povinnost napnutí vší síly, aby spojení s Bohem bylo dosaženo a statickým pojetím, které mělo víru za jedině potřebnou a hledělo obyčejný život na zemi víře podle možnosti přizpůsobiti. Toto posledně zmíněné pojetí stalo se ponenáhlu na západě jediným náboženstvím, kdežto dříve uvedené pojetí nazváno bylo mystikou. Hranice mezi mystikou a náboženstvím není zcela přesná a jasná; jest bez pochyby, že většina mnišských řádů, zvláště oněch kontemplativních, zřízena byla na základě mystiky, ve smyslu dynamického pojetí hledání prožití Boha; kdežto na druhé straně velká massa věřících u statického pojetí zůstává, jest celá řada stupňů přechodních, které vedou od jednoho extrému k druhému. Jisto jest, že původní křesťanství bylo převážně orientováno směrem mystickým, což platí po většině o všech pozdějších sektách. Že dochází se při tomto pojetí vskutku k neobyčejným psychickým zkušenostem, jest povznešeno nad každou pochybnost. Nechuť křesťanské církve blíže se se těmito zkušenostmi zabývat, neboť vymykaly zúčastněného člověka autoritě kněžské, znemožnila církvi založiti skutečnou vědu těchto vnitřních stavů; pouze ze života světců a mystiků dovídáme se něco bližšího. Náboženské a filosofické systémy orientu vybudovaly však tuto vnitřní oblast přímo vědecky.

Buddha, Kristus a jiní jsou osobnostmi platícími pro všechny časy; co na nich podmíněno bylo časem a okolím, může býti významno pro historicko-vědecké pozorování, pro vnitřní prožití nemá však ceny, ba kalí hled pro jedině hodnotné duchovní jádro. Jsou majáky pro všechny příští časy a zasvěcovately do oblasti vnitřního světa. Jejich volání ozývá se stoletími, nikdy nedozní, pokud jsou lidé hledající, jimž otevírají bránu k vnitřnímu prožívání. odvisí od osobního životního názoru hledajícího, která z oněch postav mu vniknutí do vnitřní oblasti ulehčí a umožní, a ku které se přikloní; zde volba musí býti člověku samu ponechána, nechť každý sám pro sebe se samostatně rozhodne podle své vnitřní potřeby a tužby. Když člověk obrátí se zády ke všem věcem vnějším, když se naučí neposlouchati otrocky v něm se ozývajícímu tlaku po nich, zbaví-li se dobrovolně všeho, co jeho životu dosud propůjčovalo vůně a chuti, najde mohutnou kompensaci v poznání sebe sama, v obrácení se do vlastního nitra. Vzpomeňme jenom Platonova! Poznej sebe sama“, onoho tajemství pravého zasvěcení; přečtěme si pojednání, která zanechali mystikové o svých vnitřních prožitcích a zkušenostech, mystikové, kteří našli odvahu jíti touto cestou do nitra svého do všech důsledků. A to nikterak pouze křesťanství mystikové, jichž vyjadřování a překypující pocity odporují našemu modernímu cítění, nýbrž i oni intelektuelní mezi nimi, mistr Eckhart a Plotin, a konečně mudrci a jasnovidci orientu.